

اهل کتاب

سیده فهیمه ابراهیمی

کفون فهیمه چون

ناشر مضاف

مجموعه از نگاد نبوی

— اهل کتاب —

سیده فهیمه ابراهیمی

طراح جلد: مسعود نجابتی

ناشر: انتشارات کانون اندیشه جوان

چاپ اول: ۱۳۹۴

شمارگان: ۱۰۰۰ نسخه

قیمت: ۵۰۰۰ تومان

کانون اندیشه جوان

ناشر محفوظ

سرشناسه: ابراهیمی، فهیمه، ۱۳۵۰ -

عنوان و نام پدیدآور: اهل کتاب، سیده فهیمه ابراهیمی.

مشخصات نشر: تهران: کانون اندیشه جوان، ۱۳۹۴.

مشخصات ظاهری: ۱۲۸ ص.

فروست: مجموعه از نگاه نبوی (ج. ۲۱).

شابک دوره: 978-600-159-154-9، شابک ج. ۲۱: 4-175-159-600-978

وضعیت فهرست‌نویسی: فیا. یادداشت: کتابخانه.

موضوع: محمد(ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱۱ قی، دیدگاه در باره اهل کتاب.

موضوع: سنت نبوی - موضوع: اهل کتاب.

شناسه افزوده: مجموعه از نگاه نبوی (ج. ۲۱).

رده‌بندی کنگره: ۱۳۹۴ ج. ۲۱/۲۸/۹۵/۲۲۴ BP

رده‌بندی دیویی: ۲۹۷/۹۳

شماره کتابشناسی ملی: ۳۷۴۴۳۷۲

همه حقوق محفوظ است

فهرست

۷.....	بیشگفتار
۱۱.....	مقدمه
۱۵.....	فصل اول: کلیات
۱۷.....	گفتار اول: ادیان جامعه جاهلی حجاز در آستانه بعثت حضرت رسول ﷺ
۲۳.....	گفتار دوم: اخبار رایج در میان اعراب درباره پیامبر موعود
۲۹.....	گفتار سوم: رسول مکی و اهل کتاب
۳۱.....	گفتار چهارم: استمداد از علمای یهود
۳۳.....	گفتار پنجم: مهاجرت به حبشه
۳۷.....	گفتار ششم: هیئت اعزامی مسیحیان
۴۱.....	فصل دوم: اهل کتاب در نظام اسلامی مدینه
۴۵.....	گفتار اول: یهودیان در متن قانون اساسی
۴۹.....	گفتار دوم: ثمرهای حسد و کینه
۵۱.....	بند اول: شبه افکنی
۵۶.....	بند دوم: تفرقه افکنی

- بند سوم: حرمت شکنی ۶۰
- بند چهارم: تحریف و دین سازی ۶۲
- بند پنجم: تغییر قبله و بروز نفاق ۶۴
- گفتار سوم: پیامبر در برابر پیمان شکنان یهود ۶۷
- بند اول: بنی قینقاع و آغاز عهد شکنی ۶۷
- بند دوم: یهودیان بنی نضیر و توطئه قتل رسول الله ۷۱
- بند سوم: خیانت بنی قریظه توطئه ای برای سقوط دولت مدینه ۷۴
- بند چهارم: پیامبر در پای قلاع یهودیان خیبر ۸۶
- گفتار چهارم: صلح تیماء ۹۱
- گفتار پنجم: صالحان از اهل کتاب ۹۳
- گفتار ششم: یهودیان مسلمان شده ۹۵
- گفتار هفتم: در گذشت نجاشی ۹۹
- فصل سوم: پیامبر در تعامل با مسیحیان ۱۰۱
- گفتار اول: هیئت مسیحیان نجران ۱۰۵
- گفتار دوم: گسترش تعامل ها ۱۰۹
- گفتار سوم: احکام اهل ذمه ۱۱۳
- گفتار چهارم: متن پیمان نامه پیامبر با مسیحیان ۱۱۵
- حاصل سخن ۱۲۳
- کتابنامه ۱۲۷

پیشگفتار

در آشفته بازار معنویت خواهی عصر حاضر، اندیشه، کردار و اخلاق پیام آور نور و مهربانی حضرت محمد بن عبدالله ﷺ نمونه منحصر به فردی است که همچنان پس از گذشت قرن ها می تواند در کنار معجزه جاویدانش (قرآن کریم) راهنمای بشر سرگشته امروز باشد و گره های کور و تاریک جهالت و غفلت را یکی پس از دیگری در اذهان باز کند؛ به همین دلیل بازخوانی موضوعی ابعاد سبک زندگی رحمت جهانیان ﷺ، به بهانه طرح «از نگاه نبوی ﷺ» فرصت ناب و گران بهایی است که ضمن آشنایی با منش و شخصیت نبی خاتم ﷺ، ما را به عمق درک و فهم موضوع های مختلف می رساند.

جرقه اولیه شکل گیری طرح «از نگاه نبوی ﷺ» از سال ۱۳۸۵ و همزمان با سالی که از سوی رهبر معظم انقلاب اسلامی (مد ظله العالی) به نام سال پیامبر اعظم ﷺ مزین گشت، زده شد. به یمن ۲۳ سال دوران نبوت پیامبر اکرم ﷺ، این طرح در قالب ۲۳ دفتر با عنوان های «معنا و هدف زندگی»، «فلسفه اخلاق»، «سیمای انسان»، «پندهای عرفانی»، «عشق و

محبت»، «اخلاص»، «خانواده»، «رفاه‌گستری»، «بیداری»، «مسجد»، «شادمانی»، «شعر و شاعری»، «اقتصاد»، «حقوق مردم در حکومت»، «مدارا و خشونت»، «حکومت»، «رفتار با مخالفان»، «مدیریت فرهنگی»، «جنگ»، «تمدن»، «اهل کتاب»، «زنان» و «دیپلماسی و رفتار سیاسی» می‌کوشد عناوین و موضوع‌های متنوعی را در عرصه‌های اعتقادی، معرفتی، عرفانی، اخلاقی، اجتماعی، فرهنگی، ادبی، حقوقی، سیاسی و... از نظرگاه نبی مکرم اسلام ﷺ بررسی کرده، دریچه‌ای نو، حیات‌بخش و جهت‌دهنده بر روی دیدگان جوانان باطراوت و وطن اسلامی مان بگشاید.

در این مجموعه، کوشش شده سنت (قول، فعل و تقریر) آخرین فرستاده خدا با استفاده از منابع متقن منعکس شود تا تَلَاوُ فکر و عمل آن ابرمرد تاریخ، روح و جان خواننده را به‌درستی صیقل دهد.

مرکز پژوهش‌های جوان با هدف تعمیق و ارتقای معرفت دینی، نخبه‌پروری، ارائه نظام‌واره فکری و معرفی الگوهای رفتاری برای نسل نو فعالیت می‌کند و مفتخر است با ارائه این اثر و آثار همسو، سهمی در نوآوری، پاسخ‌گویی به اقتضائات و نیازهای فکری، فرهنگی و اجتماعی مخاطب جوان، در قلمرو اندیشه اسلامی و نظام جامع دین داشته باشد.

این مرکز در کنار چهار پژوهشکده دیگر پژوهشگاه فرهنگ و اندیشه اسلامی فعالیت دارد. تلاش‌های مؤثر مرکز در قالب گروه‌های علمی «بینش و اندیشه»، «مطالعات فرهنگی و اجتماعی»، «نظام‌ها و مطالعات انقلاب اسلامی»، «اخلاق، تربیت و روان‌شناسی»، «سنت‌های حوزوی و آداب

طلبگی» و «ادب و هنر» انجام می‌پذیرد.

در انتها به رسم ادب و قدردانی، تلاش آغازین در طراحی عناوین این مجموعه و نظارت مستمر اعضای شورای علمی طرح «از نگاه نبوی ﷺ» حجج اسلام و آقایان محمدباقر پورامینی، محمدرضا ضمیری، فاضل حسامی، سیدرضا کلوری، رامین تبرایی، مهدی جمالی‌فر، عبدالله محمدی، سیدياسر قزوینی، حسن کاظمی، مهدی داداش‌نژاد و همچنین زحمات مدیر پروژه طرح آقای محمدحسن شاهنگی و همکاران ایشان آقایان حیدر همتی و محمود صادقی علوی را ارج می‌نهم.

اثر پیش رو دفتر «اهل کتاب» از مجموعه طرح «از نگاه نبوی ﷺ» می‌باشد که به همت پژوهشگر ارجمند سرکار خانم سیده فهیمه ابراهیمی بر صفحات سپید کاغذ نقش بسته است. این مرکز ضمن تجلیل از زحمات ارزیابان محترم علمی کتاب آقایان حجت‌الاسلام دکتر فاضل حسامی و دکتر عبدالله قرمی، آمادگی خود را برای دریافت پیشنهادهای شما خواننده فرهیخته و گرامی اعلام می‌دارد.

مرکز پژوهش‌های جوان

مقدمه

شبه جزیره عربستان آن گاه که به ظهور آخرین حلقه از سلسله انبیای الهی در بطن خود مفتخر گردید، مأوای پیروان دیگر ادیان الهی نیز بود و ارتباط های برون مرزی قلیلی نیز با آنها داشت؛ لذا هنگامی که رسول گرامی اسلام ﷺ به رسالت مبعوث شد و زمانی که بنیان های نظامی اسلامی را پی می ریخت، علاوه بر مشرکان که اکثریت جامعه عربی را تشکیل می دادند، اقلیتی نیز بودند که خود را از علم الهی و میراث انبیای اولوالعزم بهره مند می دانستند؛ البته آنها علی رغم این ادعا، انحراف های عمیقی در باورهای خود داشتند؛ به همین دلیل بسیاری از اصول اسلامی را معایر با آموزه های پیامبران خود قلمداد نموده، فاصله بسیاری با دین جدید احساس می کردند. این گروه که تحت نام «اهل کتاب» در لسان حق از آنها یاد می شود، گرچه مدعی بودند از منتظران پیامبری هستند که ظهور وی قریب الوقوع است، اما کمتر توفیق همراهی و تعامل هم گرایانه با ایشان را داشتند!

رسول مکرم اسلام ﷺ سوای مقام تبلیغی و تعامل های اندک خود با اهل کتاب در دوران مکی، در دوره مدنی به عنوان رهبر نظام اسلامی، جامعه ای پیش روی خود دارند که یهودیان جزو شهروندان اصلی و قابل

توجه آن به شمار می‌آیند. علاوه بر این گروه که مخاطبان اصلی پیامبرند، گسترش دعوت پیامبر از سال ششم به بعد و ورود آن به فراسوی مرزهای حجاز سبب می‌شود خیل دیگری از مسیحیان و زرتشتیان نیز به دایره اهل کتاب مخاطب پیامبر پیوندند. در چنین شرایطی، ایشان در مقام فرمانروای جامعه اسلامی، علاوه بر آنکه رسالت گسترش دین را در میان این گروه دارد، باید اصول مدونی را در راستای تعامل با آنها در چهارچوب برنامه‌های اصلاحی خویش بگنجاند.

گرچه پیامبر در همان آغاز در قانون اساسی دولت‌شهر مدینه در رابطه با اهل کتاب اصولی را تصریح می‌کند، اما آنها در بسیاری از موارد، خود به کنشی چالشی دست زده، پیامبر را به واکنش در برابر خود ناگزیر ساخته‌اند. آیات مکرر قرآنی که درباره اهل کتاب نزول یافته است، نشان می‌دهد این گروه که در دوران فترت پس از انبیاء، خود به تحریف کتب الهی پرداخته‌اند، در برابر دعوت خیرخواهانه و پیوسته رسول‌الله، مکر، پیمان‌شکنی، مباحثه و محاجه عنادآمیز در پیش گرفتند. وقوع چهار غزوه بزرگ در دوران ده‌ساله مدنی میان مسلمانان و یهودیان که برخی از آنان دولت اسلامی را به سقوط و نابودی تهدید می‌نمود، گویای فتنه‌انگیزی این جماعت برای برکندن ریشه اسلام است؛ البته در این بین خداوند از صالحان از اهل کتاب یاد می‌کند که دعوت حق را لبیک گفته، به خیل مخلصان مسلمان پیوستند.

آنچه در نوشتار حاضر بدان پرداخته شده است، بیان اجمالی کنش و

واکنش صورت گرفته در تعامل پیامبر رحمت با اهل کتاب است. طبیعتاً ذکر همه حوادث در این مجال امکان پذیر نیست، لذا پس از مقدمه‌ای گزیرناپذیر درباره وضعیت دینی شبه جزیره و عقاید اهل کتاب در ارتباط با ظهور پیامبر خاتم، به مصداق‌های این تعامل پرداخته، به اختصار به تبیین آن می پردازیم.

www.ketab.ir